

۱۵۱۸

دانشگاه تهران

دانشکده دامپزشکی

شماره پایان نامه

سال تحصیلی ۴۸-۴۹

پایان نامه

برای دریافت دکترای دامپزشکی از دانشگاه تهران

موضوع

تشخیص اختلالات مبهم اعضاء داخل حفره بطنی

نشخوارکنندگان بوسیله عمل لاپاروسکوپی اکتشافی

نگارش:

حشمت اله جعفری بیدگلی

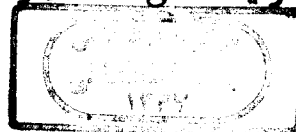
هئیت داوران

++++++

آقای دکتر پرویز حکمتی دانشیار دانشکده دامپزشکی رئیس هئیت داوران

آقای دکتر عطاء المزند افشار استاد دانشکده دامپزشکی داور

آقای دکتر اصفراهی خانسی دانشیار " " داور

۱۵۱۸

تقدیم بد:

— ہد راجمند وعاد رمہربانم کہ زندگی ام رامد بیون

آنان میدانم .

— بہ خواہر عزیزو براد رگرامی ام .

تقدیم به :

— دانشیار محترم جناب آقای دکتر حکمتی که از محضر علمی

ایشان پیوسته برخوردار بودم .

— استاد محترم جناب آقای دکتر زند افشار که افتخار —

شاگردی ایشان را دارم .

— دانشیار محترم جناب آقای دکتر ایلخانی که محبت‌های

ایشان را هرگز فراموش نمیکنم .

فهرست مندرجات

++++++

صفحه	منوان
۱	مقدمه
۳	تاریخچه
۵	بخش اول - تشریح جراحی اعضاء محوطه بطنی
۵	۱- معده
۶	الف - شکمبه اول کیسه بطنی
۷	دوم - کیسه پشتی
۸	ب- نگاری
۹	ج - هزارلا
۱۰	د - شیردان
۱۳	۲- روده ها
۱۳	اول - دوازدهه (د و ثود نوم)
۱۴	دوم - ژژونوم
۱۴	سوم - ایلئوم

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۱۵	الف - سکوم
۱۵	ب - قولون
۱۸	ج - رکوم
۱۸	۳- کبد
۱۸	۴- پانکراس (لوزالمعده)
۱۹۰	۵- طحال
۱۹	۶- صفاق محوطه بطنی
۲۲	بخش دوم - تشریح جراحی دیواره شکم
۲۷	بخش سوم - اقدامات قبل از عمل
۲۷	اول - مقید کردن دام
۲۸	الف - چیدن موها
۲۹	ب - ضد عفونی کردن پوست
۳۰	سوم - آماده کردن وسائل عمل
	چهارم - آماده شدن جراح
۳۴	۱- شستشوی دست و ساعد
۳۶	۲- پوشیدن روپوش استریل

فهرست مندرجات

+++++

روشهای تولید بیحسی در ناحیه عمل

- ۳۷ ۱- بیحسی پارااورترال
- ۳۸ ۲- بیحسی موضعی
- ۴۰ بخش چهارم - روش شکافتن دیواره شکم
- ۴۱ روش بازرسی داخلی و تشخیص از تهیگاه چپ
- ۴۲ اول - بازرسی داخل دیافراگم (حجاب حاجز)
- ۴۳ دوم - بازرسی داخلی نگاری
- ۴۴ سوم - بازرسی داخلی طحال
- ۴۵ چهارم - بازرسی داخلی شکمبه
- ۴۷ پنجم - بازرسی داخلی پرده صفاق
- ۵۱ بخش پنجم - بازرسی اعضاء داخلی شکم از طرف راست
- ۵۱ اول - بازرسی داخلی کبد
- ۵۴ دوم - بازرسی داخلی هزارلا
- ۵۵ سوم - بازرسی داخلی شیردان
- ۵۵ الف - علائم اتساع ساده شیردان و تفسیر محل آن در طرف راست
- ۵۶ ب - علائم وجود خاك و شن در شیردان
- ۵۸ ج - علائم اتساع و بیچ خوردگی شیردان

فهرست مندرجات

+++++

صفحه	عنوان
۵۹	د - علائم تغییر محل شیردان بطرف چپ
۵۹	چهارم - بازرسی داخلی دوازده
۶۳	پنجم - بازر کردن شکم
۶۳	اول - روش Gotze
۶۴	دوم - روش Espersen یاد انارکی
۶۷	تخلیه وجستجوی جسم خارجی
۷۴	بخش «فتم» - مشاهدات
۸۹	نتیجه
۹۵	منابع

مقدمه

ورژیدگی و مهارت در تشخیص اختلالات دستگاہ گوارشی و سایر اعضا درون شکمی مخصوصا در گاو برای دامپزشکان درمانگاهی (گلینسین ۱۵) بی نهایت لازم و با ارزش میباشد . بجهت توفیق در این امر مهم و تشخیص صحیح قبل از هر چیز آزمایش دقیق و کامل اعضاء حفره بطنی ضروریست زیرا تظاهرات درمانگاهی بیماریهای گوناگون اعضاء مزبور ممکن است بقدری مبهم و نامشخص باشد که گاهی واقعات تشخیصی را مشکل ساخته و دامپزشک را در قضاوت دقیق خود دچار شک و تردید نماید . از طرفی در برخی از حالات پیچیده مخصوصا هنگامیکه علائم و نشانی های درمانگاهی بیماری کاملا تظاهر نکرده و پاننایج حاصله از معاینات خارجی برای تشخیص کافی نباشد استفاده از طریقهای زرسی و معاینه مطمئن تری که بتواند در تفکیک واقعی اینگونه اختلالات مفید واقع شود همواره مورد توجه دامپزشکان بوده است . یکی از روشهای تشخیص مطمئن و با ارزش با زرسی اعضاء داخل شکم پس از شکافتن دیواره آنست (لا پارو و منوتومی اکتشافی) . زیرا که به تجربه ثابت شده است که در بسیاری از بیماریهای غیر مشخص و مبهم دستگاہ گوارش نتیجه معاینه و با زرسی داخلی فوق العاده مفید و رضایت بخش و روش بسیار مطمئنی برای تشخیص این اختلالات تمییز شد . به علاوه شکافتن جد از شکم خود وسیله ای —

برای خارج نمودن اجسام خارجی از داخل شکمبه و نگاری میباشد .
مهمترین اختلالاتی که با استفاده از این روش تشخیص داده میشود

عبارتست از:

تورم پرده صفاق موضعی و پراکنده - چسبیدگی شکمبه به جدار شکم - چسبیدگی
نگاری به دیواره شکم و یافراگم - وجود اجسام فلزی و غیرفلزی (سیم - سوزن
خیاطی - میخ - خاک - شن و سنگ ریزه و شیشه خورده - پلاستیک و غیره)
یابویج خوردگی شیردان - تفسیر محل شیردان بطرف چپ - اتساع شیردان
تغییرات درجه PH محتویات شکمبه و خشکی بیش از حد آن - وجود گرمستاریا
در محوطه بطنی . توپهم رفتن روده ها - فتق حجاب جاجز - تخمه و نفخ
کف آلود شکمبه وجود آبسه و تومور در محوطه بطنی و تورم پرده چادرینه بزرگ این
مختصر اقدام علمی در کلینیک دانشکده دامپزشکی زیر نظر جناب آقای دکتر
حکمتی و باراهنمائی و کمک ایشان صورت گرفت و از اینکه محبت فرموده و از هیچ
کوششی دریغ ننمودند و از جان و دل اینجانب را راهنمائی و یاری کردند صمیمانه
سپاسگزاری مینمایم .

تاریخچه

قدیمی ترین نسخه و نوشته ای که راجع به لاپاراتومی و رومنوتومی اکتشافی در

دست است کتابی است بنام
 Traite de Therapeutique Chirurgical des animaux domestique
 Par P.J. Cadiat et J.A. ALMY

که در سال ۱۹۲۴ نوشته شده است . در این کتاب چگونگی روش عمل و همچنین اعضاء و قسمتهائی را که میتوان بازرسی نمود و نیز اختلالاتی از قبیل توهم رفتن روده ها . پیچ خوردگی روده - وجود تومور و زخم در محوطه بطنی - اجسام خارجی در نگراری - فتق داخلی - پسمندگی جراحات کبد - طحال و کلیه - پرتیونیت موضعی و متشتر توضیح داده شده است .

پس از آن نوشته ایست بنام
 Exploratory examination of the Abdominal in cattle
 By P. Helmati F.A.O. Fellow . In IRAN Copenhagen 1964

که در سال ۱۹۶۴ در گینه‌های نوشته شده و در آن روشها و آزمایشات خارجی اعضاء شکمی همچنین روش بازرسی تله تله اعضاء داخل شکمی پس از شکافتن دیواره بطنی از تهیگاه راست و چپ شرح داده شده است و به تغییرات مرضی هر یک از اعضاء قابل لمس حفره بطنی اشاره گردیده است و در سال ۱۹۶۷

(M.Stober) مقاله زیر را انتشار داده است

The diagnostic Value of exploratory Laparo-rumenotomy in cattle

وبالاخره آخرین نوشته ای که در این باره منتشر شده مقاله ایست که در سال ۱۹۶۸ توسط آقای دکتر محمد حسینیون و دکتر پرویز کحکمتی بنام " بررسی نتایج حاصله از اجرای عمل لا پارو و منوتومی اکتشافی در تشخیص اختلالات مهم دستگاه گوارش نشخوارکنندگان " که در آن روش بازرسی و معاینه اعضاء داخل حفره بطنی - لگنی از طرف راست یا چپ و نیز اختلالات اعضاء مختلف و قسمتهای داخلی بطنی توضیح داده شده است .

بخش اول

تشریح جراحی اعضاء محوطه بطنی .

یکی از مهمترین عواملی که آزمایش کننده را در تشخیص بیماریهای -
اعضاء محوطه بطنی کمک میکند داشتن اطلاع کافی از وضع تشریحی اعضاء
حفره شکمی دام بیمار و چگونگی رابطه آنها با یکدیگر است . بنابراین مقتضی
است قبلا مختصری به موقعیت تشریحی اعضاء داخل محوطه بطنی اشاره
گردد .

۱- معده

معده نشخوارکنندگان (گاو) معمولا $\frac{3}{4}$ محوطه شکمی را پر کرده و
از قسمت باسای شکمبه (سیراب) - نگاری - هزارلا و شیردان تشکیل
شده است و فقط شیردان در بین این چهار معده دارای ساختمان غد مایست
و از این جهت معده اصلی حیوان نامیده میشود و سه قسمت دیگر ساختمان غد مای
نداشته بنابراین آنزیمی ترشح نمیکند .
انتهای مری در ناحیه فم المعده به شکمبه ختم میشود و در دهانه در ناحیه
باب المعده به شیردان متصل میشوند .

الف - شکمبه

قسمت اعظم محوطه چپ حفره شکمی را با استثناء قسمت کوچکی که بوسیله
 طحال اشتغال شده شکمبه پرنموده است و طبق بررسی های J.D.Grossman
 و S.Sisson از سطح میانی بدن (بطرف راست) تجاوز کرده است
 محور بزرگ آن از نقطه ای در مقابل قسمت بطنی دنده هفتم یا هشتمین فضای
 بین دنده ای تا مدخل لگن امتداد دارد . برای توضیح گفته میشود که شکمبه
 دارای دو سطح جانبی است یکی طرف چپ یا جداری و دیگری طرف راست یا
 احشائی و همچنین بوسیله شیار طرف چپ بد و کیسه پشتی و بطنی تقسیم میشود .

اول - کیسه بطنی :

کیسه بطنی در کف نیمه چپ حفره شکمی در مقابل قسمت پائینی دیواره چپ شکم
 قرار گرفته و ممکن است تا اندازه ای بطرف راست و بالا ادامه پیدا کند و گاهی
 حتی تا نزدیک پهلوی راست پیش برود .

مجاورات اصلی کیسه بطنی عبارتند از :

۱- شکمی : شیردان - کف شکم (در این قسمت روده های کوچک
 معمولاً با

مجاور است .)

۲- پشتی : کیسه پشتی شکمبه

- ۳- قدامی : شیردان یا شیردان ونگاری
- ۴- خلفی : روده ها وچنانچه حیوان ماده باشد بارحم
- ۵- جانبی : قسمت پائینی جدار شکم .
- ۶- میانی : روده های کوچک - قولون و شیردان .

دوم کیسه پشتی

کیسه پشتی معمولاً از کیسه بطنی بزرگتر است و قسمت بالائی نیمه چپ -

حفره شکمی را اشغال کرده است و از مهره ششم یا هشتم سینه (Thoracic) تا مهره پنجم کمر ادامه دارد و بوسیله اتصالی که از نده آخر تا مهره سوم کمر ادامه دارد در طرف چپ در بالا نگهداشته شده است .

مجاورات کیسه پشتی عبارتند از:

- ۱- بطنی: با کیسه بطنی شکمیه .
- ۲- پشتی : عضلات زیرکمری .
- ۳- قدامی : نگاری
- ۴- خلفی : روده باریک - رود کور - قولون مواج - و در حیوان ماده - رحم .

۵- جانبی - جدارچی شکم - کناره های حجاب حاجز - هزارلا -

طحال

۶- میانی - هزارلا - لوزالمعده - کلمه چپ - قسمت انتهائی

قولون - ژنوم - قولون موج وکیسه بطنی

ب- نگاری

نگاری کوچکترین قسمت از قسمت معده است و قسمت قدیمی حفره

شکمی را اشغال کرده است و در قسمت وسط تماس مستقیم با حجاب حاجز دارد

و در مقابل دنده ششم یا هفتم قرار گرفته است - قسمت خلفی نگاری روی غشروف

حنجری استخوان جناغ سینه قرار دارد .

طبق مطالعات Nils Lagerlof قسمت پشتی آن کلا در طرف چپ

سلح میانی قرار گرفته است . این قسمت بالائی نگاری در طرف چپ بوسیله -

شکبه و مری نگهداری شده است . از طرف بطنی در مقابل حجاب حاجز و دیواره

پائینی شکم در منطقه ای درحدود ۱ سانتیمتر قرار گرفته است که میتواند از چپ

براست حرکت کند .

مجاورات نگاری عبارتند از:

۱- بطنی شیردان یا کف شکم

۲- پشتی دیافراگم (حجاب حاجز)